

הלכה יומית

הלכה ומצווה אחת ביום

יוצא לאור ע"י:

**אגודת יידי
החמ"ד**

כתיבת הלכות: הרב צבי האריס
קומיקסים: נתנאל ובת אל אפשטיין
יעוץ הלכתי: הרב יהודה זולדן, הרב אבי גיסר
כתיבת חידונים: יגאל גולד
קריאייטיב: קונטקט
גרפיקה: בתיה אייזן

כִּמָּה מִדֵּינֵי חֶדֶשׁ אֵלּוּל

- נוהגים לתקע בשופר אחרי תפלת שחרית בכל יום חוץ מבשבתות ומפגרב ראש השנה.
- קהלות בני ספרד נוהגות לתקע בשופר גם בעת אמירת הסליחות.
- תוקעים בשופר בחֶדֶשׁ אֵלּוּל כדי להתעורר ולעשות תשובה.
- מי שכותב מכתב לחברו מתחלת חֶדֶשׁ אֵלּוּל מברכו שיכתב ויחתם לחיים טובים.
- בקהלות רבות נוהגים להוסיף אחרי התפלה את מזמור "לְדוֹד ה' אורי וישעי..." מראש חֶדֶשׁ אֵלּוּל עד הושענא רבה, ויש נוהגים עד שמיני עצרת.

מצוות לא תעשה נ"ז: לא להטחית עצי פרי בגלחמה, ולא להרוץ דברים דותם

לא תשחית את עצמה:

שהזהירו מהשחית האילנות כשנצור על עיר כדי להצר לאנשיה... וכן כל הפסד נכנס תחת לאו זה כגון מי שישרוף בגד לריק או ישבור כלי

סליחות בחֶדֶשׁ אֵלּוּל

חֶדֶשׁ אֵלּוּל הוא חֶדֶשׁ הרחמים והסליחות שבו אנחנו מתכוננים לראש השנה וליום הכפורים על ידי תשובה, תפלה, וצדקה.

בחֶדֶשׁ אֵלּוּל אומרים סליחות. יש מנהגים שונים מאיזה יום מתחילים לומר סליחות.

- מנהג קהלות בני ספרד להתחיל לומר סליחות מיד לאחר ראש חֶדֶשׁ אֵלּוּל. השנה בני קהלות ספרד התחילו לומר סליחות מיום שני ב' באָלּוּל.
- מנהג קהלות בני אשכנז להתחיל לומר סליחות מיום ראשון בשבוע שקל בו ראש השנה. אם ראש השנה חל ביום שני או ביום שלישי בשבוע, אז מתחילים לומר סליחות כבר מיום ראשון בשבוע שקלפני כן. השנה קהלות בני אשכנז יתחילו לומר סליחות מיום ראשון כ"ב באָלּוּל (מוצאי שבת פֶּרֶשֶׁת כי-תבוא).

מצוות עשה קצ"ב: להכין מקום להנפיקות בו מחוץ למחנה צבאי

ויד תהיה לך מחוץ למחנה ויצאת שמה חוץ: היא שציונו כשיצאו חילותיו למלחמה להכין להם עם כל אחד מאנשי החיל לחפור בו במקום ייפנה בו דרך חץ מהמחנה לצאת בו

החידה היומית

ציין כמה שיותר מנהגים ודינים מיוחדים שעושים בחודש אלול.

החידה היומית

מתי השנה יחלו לאמר סליחות לפי כל מנהג?

מצוות עשה קצ"ה: לִתֵּן צֶדֶק

פתוח תפתח את ירך לאחריך לענייך ולאבינוך:

היא שציונו לעשות צדקה ולחזק החלשים

מה אומרים בסליחות?

פותחים את סדר הסליחות ב"אשר יושבי ביתך..." וקדיש.

עקר הסליחות הם י"ג (13) מדות של רחמים והדידי שאומרים בסוף הסליחות. (שבו החוטא מפרט את חטאיו).

מדות הרחמים של הקדוש ברוך הוא מפרטות בפסוקים: "...ה' ה' א-ל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת: נצור חסד לאֱלֹפִים נשא עון ופָשַׁע וְחָטְאָה וְנָקָה..." ה' למד את משה שכאשר בני ישראל חוטאים עליהם לומר את מדות הרחמים.

לכל עדה יש פסוקים שמזכירים לעקר הסליחות (לי"ג מדות של רחמים ולדידי).

החידה היומית

מהו עיקר הסליחות?

מצוות עשה קצ"ד: להטיב גזילה לבעלים

והשיב את הגולה אשר גזל:

היא שציונו להשיב את הגולה בעצמה או לתת דמיה אם נשתנת

מצוות לא תעשה רמ"ה: שלא לגזול

ולא תגזול:

שהזהירנו שלא לגזול מה שאין לנו בו זכות

החידה היומית

איך מתכוננים לראש השנה? (הכי חשוב)

- קונים בגדים חדשים.
- התכוננות במעשינו ומחשבה על תיקון ושיפור.
- מבשלים מאכלים טעימים.
- תוקעים בשופר.

דיני ראש השנה

יום א'
כ"א אלול

דיני ראש השנה

יום ב'
כ"ב אלול

פדיקה וטעינה

מצוות עשה ר"ב:
פדיקת מטען
עובד העובד עמו:
הוא שישנו לגוריו המושב חל' בנהמה שנתפחה בחסותו בדרך

מצוות עשה ר"ב:
הגמול עזרה
בטעינת מטען
הקם תקום עמו:
הוא שישנו להקדים המושב על הבהמה או על האדם כשירידה לדרך או שיהיה בדרך

מצוות לא תעשה ר"ע:
על לא להאריך בדרך את
פי עגלך עזרה בשמא
וחלילת מעובר לך:
שהיה בדרך בדרך בדרך

הברכות המיוחדות של תפילת ראש השנה

בתפילת מוסף של ראש השנה מברכים תשע ברכות (בתפילות מוסף של שבת וימים מברכים שבע ברכות).

- מתפללים את שלש הברכות הראשונות ושלש הברכות האחרונות של התפילה עם ההוספות לצערת ימי תשובה וראש השנה. אחר שלש הברכות הראשונות של העמידה אומרים שלש ברכות מיוחדות:
- (א) **מלכיות**, (ב) **זכרונות** (א) **שופרות**.
- ב"מלכיות" אנהנו ממליכים את הקדוש ברוך הוא עלינו.
- ב"זכרונות" אנהנו מזכירים שה' זוכר כל מעשי אדם ואת עם ישראל לטובה.
- ב"שופרות" אנהנו מזכירים את הישגות שה' עשה לנו ויעשה לנו בעתיד בפסוקים שמזכרת בהם תקיעת שופר.

בכל אחת מהברכות האלו אומרים עשרה פסוקים ותפילות הקשורים לנושא הברכה.

החידה היומית

הסברו את המשגים הבאים:
"מלכיות", "זכרונות" "שופרות".

לקיחת מטען והטבתו

מצוות עשה קצ"ט: להטיב מטען על בראש השנה השנה לעל הטהור שנתפחה בחסותו בדרך	מצוות לא תעשה קצ"ט: על לא להאריך בדרך את פי עגלך עזרה בשמא וחלילת מעובר לך: שהיה בדרך בדרך בדרך	מצוות לא תעשה קצ"ט: על לא להאריך בדרך את פי עגלך עזרה בשמא וחלילת מעובר לך: שהיה בדרך בדרך בדרך	מצוות לא תעשה קצ"ט: על לא להאריך בדרך את פי עגלך עזרה בשמא וחלילת מעובר לך: שהיה בדרך בדרך בדרך	מצוות לא תעשה קצ"ט: על לא להאריך בדרך את פי עגלך עזרה בשמא וחלילת מעובר לך: שהיה בדרך בדרך בדרך
--	---	---	---	---

"אבינו מלכנו" "תשליך"

בצערת ימי תשובה מתפללים את תפילת "אבינו מלכנו". תפילה זו נוסדה על ידי רבי עקיבא ובמשך השנים הוסיפו לה עוד ועוד מושגים, אשר כלם פותחים במלים: "אבינו מלכנו". תפילה זו נאמרת בכל צערת ימי תשובה.

ביום הראשון של ראש השנה, לאחר תפילת מנחה, נוהגים לעשות "סדר תשליך". הולכים למקום שיש בו מים, כגון נהר או אגם ואומרים את סדר התשליך שמופיע בסדורים ובמחזורים. נוהגים לנער את שולי הבגדים לסימן שנתבצר מכל החטאים שבדינו.

בברכת המזון של ראש השנה אומרים "עלה ויבוא". ב"עלה ויבוא" ראש השנה נקרא "יום הזכרון".

בראש השנה לא אומרים הלל.

החידה היומית

איך נקרא ראש השנה ב"עלה ויבוא" ?

דיני ראש השנה

יום ג'
כ"ג אלול

דיני ראש השנה

יום ד'
כ"ד אלול

קריאת התורה לראש השנה

בראש השנה עולים חמשה קוראים לתורה וכן מפטיר, כמו בכל יום טוב. ביום הראשון של ראש השנה מוציאים שני ספרי תורה.

• בראשון קוראים מספר בראשית "וה' פקד את שרה כאשר אמר ויעש ה' לשרה כאשר דבר", לפי ששרה נפקדה בראש השנה (ה' זכר אותה יענה לתפלותיה).

• בספר השני קוראים מפטיר, את קרבן היום מפרשת פינחס (בספר במדבר). ביום השני של ראש השנה שוב מוציאים שני ספרי תורה.

• בראשון קוראים את עקדת יצחק, כדי להזכיר זכות לבני ישראל. מלבד זאת, יש לפרשה זו קשרים נוספים לראש השנה: חז"ל מלמדים שעקדת יצחק הייתה בראש השנה, וכמו כן השופר המעדף למצות תקיעת שופר הוא שופרו של איל, כפי שהיה בעקדה - "וישא אברהם את יצחק ויורא והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו וילך אברהם ויקח את האיל ויעלה לעלה תחת בנו".

• בספר השני קוראים מפטיר כמו ביום הראשון.

החידה היומית

למה קוראים את פרשת עקידת יצחק בראש השנה?

מצוות לא תעשה רל"ב: שלא להתעלם ממי שמבקש צדקה

לא תקפוץ את ידך מאחיד האביון:

הזהירו שלא למנוע צדקה והרחבה מאחינו מהאביונים אשר נדע עניים ויכולתנו להחיות להם

מצוות לא תעשה נ"ח: לא לפחד במלחמה

לא תערוץ מפניהם כי ה' אלוך בקרבך:

שהזהירו מלירא מהאויבים בעת המלחמה ושלא נברח מפניהם, אבל חובה עלינו להתגבר ולעמוד ולחזק כנגד העם האחר וכל מי שייסוג אחור ויברח כבר עבר על לא תעשה

הברכה על הדלקת נרות ראש השנה וברכת "שהחיינו"

כאשר מדליקים נרות בערב ראש השנה מברכים: "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וצונו להדליק נר של יום טוב".

יש נשים שנוהגות לברך ברכת "שהחיינו" בהדלקת נרות, ויש נוהגות שלא לברך בזמן ההדלקה, אלא לצאת ידי חובת ברכת שהחיינו כאשר הן שומעות את ברכת "שהחיינו" בקדוש.

בקדוש של ליל ראש השנה מוסיפים ברכת "שהחיינו". בלילה השני של ראש השנה נוהגים לשים פרי חדש על השלחן או ללבש בגד חדש בשעת הקדוש ולכאן גם על הפרי או על הבגד בשעה שמברכים שהחיינו.

החידה היומית

למה מניחים פרי חדש בקידוש הלילה השני של ראש השנה?

שַׁמְטַת כֶּסֶפִּים

יום ה' כ"ה אלול

שַׁמְטַת כֶּסֶפִּים

יום ו' כ"ו אלול

פרוזבול

התורה מזהירה שלא להמנע מלהלוות בגלל שמטת החובות: **"השומר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמר קרבה שנת השבע שנת השמטה ורעה עינך באחיך האביון ולא תתן לו וקרא עליך אל ה' והיה בך חטא"**.

אף על פי כן, כאשר הלל הקו, שחי בסוף תקופת בית המקדש השני, ראה שבני ישראל עוברים על אסור ונמנעים מלהלוות זה לזה מפני שמטת כספים, הוא תקן שיצאו פרוזבול.

מהו פרוזבול?

שנת השמיטה איננה מבטלת חוב שאדם חייב לבית דין, ולכן מלווה שרוצה לגבות החוב, חותם על שטר בפני שלושה דיינים, ובשטר הוא מוסר את חובותיו לבית דין. מלווה שערך שטר פרוזבול רשאי לגבות את החובות שחייבים לו.

את הפרוזבול יש לערוך לפני ראש השנה תשע"ו!

שנה טובה-

כתיבה וחתימה טובה

החידה היומית

בארי' בלשון את המושג: "פרוזבול"

דין הרואה וה"רודף"

מצוות עשה רמ"ז: "דין רודף" על לא לדאוג הוא שישנון לצדל הנדף אפילו בפניו של רודף	מצוות עשה רמ"ט: "על לא לדאוג" לא תרצה: הנדרש הדין שלא להרג נקי ונאי	מצוות לא תעשה רצ"ב: "על לא לדאוג" על לא לדאוג הנדרש הדין שלא להרג נקי ונאי	מצוות לא תעשה רצ"ג: "על לא לדאוג" על לא לדאוג הנדרש הדין שלא להרג נקי ונאי
---	--	---	---

מצוות שמטת כספים

בסוף שנת השמטה, התורה מצוה להשמיט כספים. על המלווה לבטל את החובות שהיו חייבים להחזיר לו עד ראש השנה: **"שמוט כל בעל משה ידו"**. בנוסף, אסור למלווה לתבע את החובות שהיו חייבים להחזיר לו עד ראש השנה: **"לא יגש את רעהו"**.

אמנם, הלווה יכול לשלם את חובו אם ירצה, גם לאחר שהמלווה השמיט את החוב כדין.

המלווה אומר: "משמיט אני, וכבר נפטרת ממני" (כלומר, אינך צריך לשלם) הלווה עונה: "אף על פי כן רצוני שתקבלו"

חז"ל שבחו את הלווה שעושה כן על כך שאינו רוצה להנות מכסף ששל אחרים, וגם אינו רוצה לגרום לכך שעשירים יפסיקו להלוות כסף.

החידה היומית

הלוות לחבר שלך 10 ש השבוע. לאחר ראש השנה אתה בא לגבות ממנו את הסכום חזרה. חבר טוען שלפי שורת הדין אינו חייב להחזיר לך הכסף אך מוותר לך. מי עבר על איסור? למה?

מצוות לא עשה רמ"ה: **"דין מכירה וקנייה"**
וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך:
היא שצונו בדין מקח וממכר
רוצה למכר הפנים אשר בה יתקיים המכר בין המוכר והקונה

